

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

6. Vtrum mali peccent dispensando sacramenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

In corpore duae conclusiones sunt. Prima est: Mali exhibentes in ministerio Dei, & ecclesiae in dispensatione sacramentorum peccant. Secunda est, quod hoc peccatum est ex suo genere morale. Prima probatur: Quicumque operatur non secundum quod oportet, peccat in operando: sed minister malus i-

unde dicitur Hebraeor. ultim. beneficentia, & communionis nolite obliuisci, talibus enim hostijs promeretur Deus: sed mali non peccant si ministrant Deo in operibus charitatis, quoniam hoc est eis consulendum, secundum illud Dani. 4. Consilium meum tibi placeat, peccata tua eleemosynis redime. ergo videtur, quod mali non peccant in sacramentis ministrando.

¶ 2 Præter. Quicumque communicat alicui in peccato, etiã ipse est reus peccati, secundum illud Roman. primo. Digni sunt morte, non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui consentiunt faciendis: sed si mali ministri peccent, sacramenta ministrando illi, qui ab eis sacramenta recipiunt, eis in peccato communicant, ergo etiam ipsi peccarent, quod videtur inconueniens.

¶ 3 Præterea. Nullus videtur esse perplexus: quia sic homo cogeretur desperare, quasi non potens peccatum euadere: sed si mali peccarent, sacramenta tradendo, essent perplexi: quia etiam quandoque peccarent, si sacramenta non traderent:

ne etiam ueniale constiteret peccatum. Et hoc etiam testatur maxima ex morali philosophia adducta in litera de circumstantiis actionum humanarum. Non enim dicit peccatum esse, si quis operatur, non secundum quod melius, aut quando melius, sed non secundum quod oportet, aut quando oportet, aut sicut oportet, &c. Nam ly oportet necessitatem denotat, ut per hoc intelligamus, peccatum tunc interuenire, quando necessariae conditiones omittuntur, & non si conditiones ad bene esse omittantur, aut earum contraria immisceantur. Et si dicatur, quod bonitas non est conditio ad bene esse ministri sacramenti, sed est conditio debita (ut in precedenti articulo litera explicauit) debitum autem extra necessaria non est, & propterea cum que debiti omisio peccatum constituit, adhuc miser ratio, quod non fit peccatum mortale, quoniam debitum actui humano non secundum necessitatem, sed secundum quandã decentiam, et si possit sua absentia constituere peccatum, non tamen ratio potest constituere peccatum mortale ea ratione, quia solam indecentiam non habet ratione peccati mortalis. Nec obstat, quod in decentia huiusmodi ad irreuerentiam Dei, & contaminationem sacramentorum spectat, tum quia non quodlibet spectans ad hac, est peccatum mortale, ut patet de multis irreuerentis erga Deum, & sacramenta, quas negamus esse peccata mortalia, ut patet de comedentibus in ecclesia, aut iocosis aliquid dicentibus audientibus Missam, & huiusmodi, tum quia huiusmodi indecentia, non irreuerentia ad irreuerentiam Dei, & contaminationem sacramentorum spectat: directe enim ipsius hominis malam dispositionem ponere uidetur. Est enim dispositio quaedã ipsius operantis magis, quam operationis, uideturque magis peccatum constatuere presumptionis, quam sacrilegij.

¶ Aliter dicitur, quod actio sacramentalis potest sumi dupliciter, scilicet secundum rationem operantis, & sic non exigit bonitatem, uel malitiam ministri, nisi secundum quandã decentiam, & propterea siue bonus, siue malus sit minister, sacramenta

mentum verum & efficax est: vel secundum rationem operantis. Et sic exigit necessario bonitatem in ministro ad hoc, ut recta sit, & ratio assignata est in litera, & magis assignabitur cogens ratio in litera in responsione ad primum. Oportet enim actionem sacramentalem, si non solum in se recta esse debet,

puta cum eis ex officio incumbit necessitas (dicitur enim prima Corinthior. 9. Vã mihi si non euangelizauero, necessitas enim mihi incumbit) quandoque etiam propter periculum: sicut si puer in periculo mortis existens, offeratur alicui peccatori baptizandus. ergo uidetur quod mali non peccent, sacramenta ministrando.

SED CONTRA est, quod Dionys. dicit primo cap. Ecclesiastic. Hierarch. * quod malis non est fas, nec tangere symbola, id est sacramentalia signa. Et in Epistola ad Demophilum * dicit, Talis, scilicet peccator, audax uidetur, sacerdotalibus manum apponens, & non timet neque uerecundatur diuina præter diuinitatem exequens, & Deum putans ignorare, quæ ipse in semetipso cognouit, & decipere æstimat falso nomine patrem ab ipso appellatum, & audet immundas infamias (non dicam orationes) super diuina signa Christi formiter enuntiare.

RESPON. Dicendum, quod aliquis in agendo peccat, ex hoc quod operatur, non secundum quod oportet, ut patet per Philosoph.

autem sacramenta indigne non est actus imperfectus in genere sacrilegij: nec, ut ultima inferri obiectio, reduciue tantum ad sacrilegium spectat: sed directe ad contaminationem sacramentorum pertinet. possunt enim sacramenta secundum se in-contaminabilia, dupliciter contaminari, scilicet uel ut egrediantur a ministro, uel ut applicentur ad aliquid. Et hoc secundo modo sacrilegium est, uti sacramento a alium finem, ut sacrilegium faciunt. Primo autem modo sacrilegium est malis ministris, a quo exit sacramentalis actio indigne, quantum enim est ex parte ipsius ministri mali, maculatur actio illa, quoniam tractatur ut prophana, seu non sancta: hæc enim est ratio in hac litera assignata: quam si uis plenius intelligere, perspicue uigorem eius ex auctoritate Apostoli dicentis, de eucharistia, Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit: non diiudicans corpus domini. Vbi rationem peccati mortalis assignatur, ex hoc quod manducans, non diiudicat corpus domini: hoc est non discernit corpus domini ab aliis rebus, sed sumit ipsum ut cibum prophanum, quoniam sumit ipsum in dispositio ad illum, ut potest indigne. Idem enim accidit in malo ministro: nam ministrans indigne sacramentum, non diiudicat sacramentum, dum non discernit illud, ut a se egrediantur a prophana, sed se habet ad sacramentalem actionem, ut prophanam, dum indigne illam exercet: hoc enim est contaminare sacramenta ex parte ipsius ministrantis, seu recipientis, & presumptio ministri mali non est qualicumque, sed sacrilega presumptio, sicut & presumptio audientis indigne recipere sacramenta, sacrilega est.

¶ Circa utramque conclusionem, aduerte diligenter & caute conditiones in eis appositæ in litera. Quarum prima est, quod ministrans exhibeat se ministrum Dei & ecclesie, secunda est, quod ministrans sacramentum, tertia est, quod tale peccatum est mortale, non quomodolibet, sed ex suo genere. Docet enim per hæc auctor requiri ad hoc, quod huiusmodi peccatum sit mortale

cap. eccles. hier. declina do ad sin. Incipit hæc epist. Hebraeorum huiusmodi traduntur ante med. Et cum adhuc obicitur ex eo, quod non qualibet irreuerentia sacramentorum est mortalis, respondetur hoc uerum esse propter imperfectionem aliquorum actuum irreuerentiam. In quolibet namque genere mortalis peccati, imperfectio actus excusat a mortali: ministrare imperfectus in genere obiectio, reduciue tantum ad sacrilegium spectat: sed directe ad contaminationem sacramentorum pertinet. possunt enim sacramenta secundum se in-contaminabilia, dupliciter contaminari, scilicet uel ut egrediantur a ministro, uel ut applicentur ad aliquid. Et hoc secundo modo sacrilegium est, uti sacramento a alium finem, ut sacrilegium faciunt. Primo autem modo sacrilegium est malis ministris, a quo exit sacramentalis actio indigne, quantum enim est ex parte ipsius ministri mali, maculatur actio illa, quoniam tractatur ut prophana, seu non sancta: hæc enim est ratio in hac litera assignata: quam si uis plenius intelligere, perspicue uigorem eius ex auctoritate Apostoli dicentis, de eucharistia, Qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit: non diiudicans corpus domini. Vbi rationem peccati mortalis assignatur, ex hoc quod manducans, non diiudicat corpus domini: hoc est non discernit corpus domini ab aliis rebus, sed sumit ipsum ut cibum prophanum, quoniam sumit ipsum in dispositio ad illum, ut potest indigne. Idem enim accidit in malo ministro: nam ministrans indigne sacramentum, non diiudicat sacramentum, dum non discernit illud, ut a se egrediantur a prophana, sed se habet ad sacramentalem actionem, ut prophanam, dum indigne illam exercet: hoc enim est contaminare sacramenta ex parte ipsius ministrantis, seu recipientis, & presumptio ministri mali non est qualicumque, sed sacrilega presumptio, sicut & presumptio audientis indigne recipere sacramenta, sacrilega est.

duo. primo; quod exhibeat se ministrum: secundo, quod tale ministerium sit actio sacramentalis: ita quod si alterum horum defuerit, non habes hanc mortale peccatum in ministerijs sacris. Docet rursus, quod si aliqua administratio sacramenti a malo ministro exercitata imperfectionem actus computatur, non erit peccatum mortale: licet mali ministri administratio sacramentalis habeat ex suo genere peccatum mortale.

¶ Aduerte secundo, quod duabus existentibus rationibus peccati in huiusmodi ministerio (scilicet: ex parte difformitatis ministri ad Deum, cuius est minister, & ex parte contaminationis sacramentorum, quae administrantur) Auctor in hoc corpore articuli ex prima ratione probauit ministerium mali ministri esse peccatum: ex secunda autem ratione probauit illud esse peccatum mortale. Tantam autem differentiam inter has rationes insinuauit, quod secunda usus est in responsione ad primum, ut causa propria: primam autem rationem non tanti fecit. De utraque autem diffusior erit sermo, & ambarum efficaciam magis patebit.

¶ In responsione ad primum, aduerte, & percipe Auctorem uti regula illa posteriori sita, si affirmatio est causa affirmationis, negatio est causa negationis, dum ex hoc, quod sacramenta sunt opera consecrationis sanctificata, infert in ministro praexigi sanctitatem iustitiae, & ex hoc quod opera charitatis non sunt aliqua consecratione sanctificata, infert in Dei ministro respectu eorum non exigi sanctitatem iustitiae: manifeste enim ex hoc significat, hanc esse propriam causam mortalis peccati, uel non mortalis peccati in administrationibus sacris, quoniam regula illa in solis propriis causis tenetur: quod cum quaestio aliqua de peccato mortali in operationibus sacris contingit ex parte malitiae ministri, inueniendum est, an illa operatio, ad quam quis malus exhibet se ministrum, sit aliqua consecratione sanctificata (quales sunt omnes actus sacrorum ordinum) an non sit consecrata. Et si est de numero consecratarum, concluditur hinc mortale peccatum in malo ministro, & si non est de numero consecratarum, ex utraque hinc minister malus a mortali peccato. Et est semper sermo de ministro malo, malitia peccati mortalis in se existentis.

¶ Hanc doctrinam, quia diffusae tractaui in quolibetis, ne eadem reperantur, modo pertranseo: vnum tantum adiciens, quod uideatur mihi modo actum praedicandi esse de numero actuum consecratarum: quia est actus, ad quem minister consecratur: nam eius minister ex officio est episcopus primo, & secundario sacerdos. Nec obstat, actum istum ex institutione ecclesiae appropriatum esse sacro ordini, quoniam institutio ecclesiae, uel diuina ad differentiam originis spectat, & non ad differentiam formalem extrahere siquidem hominem ab ecclesia, sacrilegium formaliter est: licet ex institutione ecclesiae actus iste substratus sit sacrilegio. Et similiter comedere semel in die (ut fit in Quadragesima) abstinentia formaliter est, quamuis ex ecclesiae statuto sub abstinentiae specie positum sit. Et similiter in proposito licet praedicatio ex auctoritate ecclesiae facta, sit actus ordinis, sub specie tamen actuum ordinis formaliter comprehenditur: at per hoc inter opera consecrata computanda est, ea ratione: quia ad ipsam sicut, & ad alios

actus ordinis consecrari oportet ministrum. Et propterea secundum doctrinam hinc habitam minister malus praedicans, mortaliter peccat, sicut qui indignus a ministrat alios actus sacrorum ordinum.

¶ In responsione ad secundum, aduerte quod non loquitur in li-
graui suo ministerio: & ideo incongrue agit & peccat, si in peccato existens ad tale ministerium accedat.

AD SECUNDUM dicendum, quod ille qui ad sacramentum accedit, suscipit sacramenta a ministro ecclesiae, non in quantum est talis persona, sed in quantum est minister ecclesiae: & ideo quamdiu ab ecclesia toleratur in ministerio, ille qui ab eo suscipit sacramentum, non communicat peccato eius, sed communicat ecclesiae, quae eum tantquam ministrum exhibet. Si vero ab ecclesia non toleretur (puta cum degradatur, uel excommunicatur uel suspenditur) peccat, qui ab eo accipit sacramentum: quia communicat peccato ipsius.

AD TERTIUM dicendum, quod ille, qui est in peccato mortali, non est perplexus simpliciter, si ex officio ei incumbat sacramenta dispensare: quia potest poenitere de peccato, & licite ministrare. Non est autem inconueniens, quod sit perplexus supposito quodam, scilicet quod uelit remanere in peccato. In articulo tamen necessitatis non peccaret baptizando in casu quo

ministrare sacramentum, & homo egeat illo: eadem siquidem ratione, quia licitum est indigenti petere mutuum ab usurario, licitum quoque est indigenti petere sacramentum ab indigno parato ad ministrandum.

In eadem responsione circa acceptionem sacramenti a ministro excommunicato, &c. nota primo, quod haec doctrina intel-
ligitur cessante extrema necessitate baptizandi. Excipit enim ipse Auctor in 4. senten. dist. 4. casum necessitatis, quo potest quis a iudzo uel pagano baptismum recipere. Secundo, quod hodie ex indulto concilij Constantiensis sub Martino quinto, licitum est ab excommunicatis ministris recipere sacramenta, nisi in duobus casibus, hoc est si nominatim denunciatus fuerit excommunicatus aut suspensus, &c. uel si propter iniectionem manus violentiae in clericum notorie confiteretur in excommunicatione incidisse, uel referret dominus Antonius archiepiscopus Florent. in suae summae parte tertia, tit. 26. cap. 3.

In responsione ad tertium, circa illud, in articulo tamen necessitatis non peccaret baptizando, &c. dubium primo occurrit, propter relata a Durando rationes ad oppositum in 4. sent. dist. 5. artic. 2. Et prima est, contra exculationem ex articulo necessitatis: quia casus euitabilis solo voluntatis proprie arbitrio non constituit articulum necessitatis: sed sic est in proposito, quia indignus minister potest ita conteri, si uult, & transire de malo in bonum: ac per hoc non est casus necessitatis ministrum, cum indignitate ad baptizandum. Secunda uero ratio contra exculationem ex persona non ministri tendit: quia quicumque baptizat siue uerula, siue paganus, baptizat ut minister principalis agentis, qui est Christus: est enim minister de necessitate sacramenti baptismi, sicut & forma & materia. Fallum est ergo quod baptizans in necessitate non exhibeat se ministrum ecclesiae: ac per hoc, non inde excusatur si indignus baptizat.

Dubium secundo est, si Auctor in litera intendat excusare sacerdotem indignum in articulo necessitatis baptizantem, tam

Ex lib. ethi. 6.3. & 6. habe ri pot. & li. 9. c. 7. to. 5. ar. prae ad 3.

D. 393.

Al. sed ipsa pertinet ad iustitiam sacramentalem, sicut quaedam iustitiae partes.

D. 447.

nam si baptizet cum solemnitate, quam si sine solemnitate, vel invidetur solum excusare baptizantem sine solemnitate. Et est ratio dubii: quia in litera hac nulla fit mentio de solemnitate, & consequenter videtur excusari, utroque modo baptizans, dummodo baptizet ut subveniat necessitatem patienti in casu, in quo laicus possit sic enim in litera dicitur. In oppositum autem est, quod ab auctore dicitur in 4. sentent. de baptizante cum solemnitate.

etiam posset laicus baptizare: sic enim patet, quod non exhiberet se ministrum ecclesiae, sed subueniret necessitatem patienti: secus est autem in alijs sacramentis, quae non sunt tantae necessitatis, sicut baptismus, ut infra patebit.

ARTICVLVS VII.

vtum angeli possint sacramenta ministrare.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur quod angeli possint sacramenta ministrare. Quicquid enim potest minister inferior, potest & superior: sicut quicquid potest diaconus, potest sacerdos, sed non conuertitur: sed angeli sunt superiores ministri in ordine hierarchico, quam et quicumque homines, ut patet per Dionys. in lib. Coelest. hierar. ergo cum homines possint ministrare in sacramentis, videtur quod multo magis angeli.

¶ 2. Præter. Homines sancti assimilantur angelis in celo, ut dicitur Matth. 22. sed aliqui sancti in celo existentes, possunt ministrare in sacramentis: quia character sacramentalis est indelebilis, ut dictum est. Ergo videtur, quod

ne actus excusatur a mortali, quoniam administratio exciens ab indigne, habet rationem mortalis, pro quanto exit ab agente, & non aliter, ut in litera patet. Ex hoc enim fit, ut quia administratio huiusmodi non exit ab agente proprio (hoc est ministro ex officio) non exeat etiam cum culpa mortali. Et propterea dicendum est, quod administratio sacramenti ab indigno ministro ex officio, est mortale ex suo genere, si ex claritate verborum excludenda sunt obiectiones: si tamen absolute dicatur, quod indigni administratio est peccatum mortale ex suo genere, verum dicitur, quoniam subintelligitur a proprio ministro.

etiam angeli possint in sacramentis ministrare.

¶ 3. Præter. Sicut supra dictum est, * diabolus est caput malorum, & mali sunt membra eius: sed per malos possunt ministrari sacramenta. ergo videtur quod etiam per demones.

SED CONTRA est, quod dicitur Hebr. 5. Omnis pontifex ex hominibus assumptus, per hominibus constituitur in his, quae sunt ad Deum: sed angeli boni, vel mali non sunt ex hominibus. ergo ipsi non constituentur ministri in his, quae sunt ad Deum, id est in sacramentis.

RESPON. Dicendum, quod (sicut supra dictum est) tota virtus sacramentorum a passione Christi deriuatur, quae est Christi, secundum quod est homo: cui in natura conformantur homines, non autem angeli, sed potius secundum passionem dicitur modico ab angelis minoratus, ut patet Hebr. 2. & ideo ad homines pertinet dispensare sacramenta, & in eis ministrare, non autem ad angelos: sciendum tamen, quod sicut Deus virtutem suam non alligauit sacramentis, quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre, ita etiam virtutem suam non alligauit

q. præcar. 5
Nec obstat obiectio de adulterio, & huiusmodi, quoniam conditio agentis in hoc sacrilegio concurrit, ut pars integralis rationis formalis peccati mortalis ex suo genere: ita quod sicut ad rationem furti non sufficit, quod sit acceptio rei alienae, sed oportet, quod sit inuito domino, ita ad tale sacrilegium non sufficit, quod sit administratio ab homine malo, sed exigitur, quod sit etiam a ministro ex officio, ut sic. Et ratio est assignata in litera: quia sanctis ministerijs, non nisi sanctus conuenit minister, qui, per se loquendo, non est nisi minister ex officio.

q. præsent. ar. 1.

Super Quaestione sexagesima quarta articulum septimum.

IN titulo est sermo de angelis quo ad naturam, siue boni, siue mali sint. Et rursus est sermo de potestate ordinaria, hoc est, an secundum communem ordinem influitur a Deo, angelis possint ministrare sacramenta.

In corpore articuli, quatuor sunt. Primo respondetur quaestioni. deinde ad bonitatem doctrinae, tractatur de potestate delegabili ipsis angelis: ubi tria dicuntur, ut patet.

Quo ad primum, conclusio est: angeli non possunt ministrare sacramenta. Probatur: Tota virtus sacramentorum deriuatur a Christo patiente, ergo ad homines & non ad angelos pertinet ministrare sacramenta. Consequentia probatur ex duobus. Primo, ex dissimilitudine naturae: quia scilicet Christo homines non angeli assimilantur in natura. Secundo, quia Christus patientis in quantum patientis, fuit minor angelis: minister autem non debet esse maior in principali agente, ut contingeret in proposito, si sancti angeli essent ordinarij ministri Christi patientis. Secunda conclusio est, quod potest conferri angelis, quod administrant sacramenta. Probatur, quia Deus non alligauit virtutem suam ministris ecclesiae, sicut nec sacramentis. Tertia conclusio est de exercitio administrationis sacramentorum a bonis angelis: Si administrarent sancti angeli sacramentum aliquod, deberet haberi pro uero sacramento. Probatur: quia sancti angeli sunt nuntij ueritatis. Quarta est: Si demones aliquid huiusmodi facerent, habendum esset pro falso: quia sunt spiritus mendacij.

Aduerte hoc in loco, quod circa primam conclusionem Scotus in 4. sentent. distinct. 6. q. 1. opinatur oppositum, tenens quod omne in proposito intellectuale naturae potest sacramentum aliquid conferre, sicut baptismum. Et ratio sua est: quia potest abluere